

FELVÉTELIZŐK, SZÁMOK, KÖVETKEZTETÉSEK  
/JATE BTK felvételi vizsgák 74./

Köztudott, hogy az egyetemi felvételi vizsgákon évről-évre a középiskolás ifjuságunk színe-java küzd azért, hogy tanulmányait egyetemen folytathassa. Egy ilyen "demonstráció" mindig lehetőséget nyújt vizsgálódásra, számvetésre, bizonyos következtetések levonására. Nemegyszer az is egyéni, hogy a rendelkezésre álló anyag megismerése után ki milyen következtetések levonására hajlamos. Teljes statisztikát objektív okok miatt mi nem közölhetünk, így a továbbiakban csupán néhány érdekesebb adatra hívnánk fel a figyelmet. Az eddig elmondottakból következik, hogy ez a cikk csupán a "hozzászólás" igényével készült, és azzal az igénnyel, hogy néhány, nagyon kirívó problémát vessen föl.

Arról fölmérést készíteni, hogy ki milyen meggondolásból jön egyetemre lehetséges ugyan, de a pályázóktól beszerzett adatok természetesen több mint "kozmetikázottak". Tisztelet a kivételnek, de a fölvételizők tulajdonképpeni része egy ilyen kérdésre általában a tanári pálya általa elképzelt gyönyörűségeinek ecsetelésébe kezd, gondolván, hogy ez a szöveg "pontot ér" a felvételi bizottság szemében. Arról persze igen kevesen beszélnek, hogy azért rugaszkodnak neki ennek a vizsgának, mert diplomás szüleik elképzelhetetlennek tartják azt, hogy gyermekük ne küzdje végig az egyetem öt évét, és ne rendelkezzen valamilyen diplomával. Ne gondolja senki, hogy ez túlzás: magam is beszélgettem olyanokkal, akik az említett ok miatt teljes energia-befektetéssel, de határozottan akarattal ellenére küszködtek a felvételi tesztekkel - kisebb nagyobb sikerrel, illetve sikertelenséggel. A társaság egy másik része tulajdonképpen nem is tudja még, hogy mit akar, - ami még nem feltétlenül baj -; de sokan csupán úgy dön-



tik el magukban a jelentkezést, hogy átnézik gimnáziumi bizonyítványukat, osztanak-szoroznak, és megállapítják, hogy "X-Y" szakra fognak jelentkezni, mert ebből visznek legtöbb pontot ... /Arra még ki fogunk térni, hogy a hozott pontok nem egy esetben mennyit érnek.../ Azt is kevesen mondják ki, amit egy fölvételiző leányzó közölt: "az öt év alatt majdcsak férjhez megyek valahogy..."

A jelentkezők száma alapján azonban az kétségtelen, hogy "sikk" lett Bölcsész Karra járni, még ha az indokok igen változatosak is. Még az esetben is, ha a pályázó előre tudja azt, hogy a végzős hallgatók jelentős része hosszú ideig csak "béka-perspektívából" nézheti mindazt, amit "erkölcsi és anyagi megbecsülés" címszó alatt foglalnak össze.

Azok a pályázók, akik ilyen előzmények után sikeres fölvételi vizsgát tesznek, nyilván általában könnyebb helyzetbe kerülnek, mint azok, akik szereplése nem üti meg a kívánt szintet, hiszen továbbra sem tudja jelentős részük, hogy mihez is kezdjen a későbbiekben. Eddig azonban csak negatív példák kerültek elő, és nagyon torz lenne a kép, ha csupán ezeket vennénk figyelembe. Annál is inkább, mivel - a felvételi vizsgák tapasztalatai alapján - kiemelkedő tehetségek is érkeznek ide, akik messze meghaladják intelligenciájuk, képzettségük, tájékozottságuk alapján még azt az átlagszintet is, mely a bekerüléshez szükséges. És itt nem, vagy nem csak arra a néhány huszpontos pályázóra gondolunk, akik a pontszámban kifejezhető maximumot nyújtották, hanem azokra, akik a maximális pontszámot megközelítve az egyik tárgyból jó, a másiktól pedig egészen kiemelkedő eredményt produkáltak. Szerencsére ilyenek szép számban akadnak. Ugyanakkor azzal a szemlélettel vigyáznunk kell, hogy az egyik szak kiemelkedő ismerete elegendő a fölvételhez: volt olyan, aki az idén OKTV. harmadik helyezett volt, de a másik megpályázott szakjához botrányosan keveset tudott, és így a nem javasoltak közé került... Mindezekon kívül nem "csak" tehetségek vannak, hanem - ha szabad ezzel a szóval élni - őstehetségek is. Aligha lehet megtagadni tiszteletünket az



olyan pályázótól, aki minden lépését küzdve tette meg az egyetem felé: az általános iskola elvégzése óta dolgozott, szakmát tanult - méghozzá a "filoszmunkától" meglehetősen távol álló szakmát, /olajbányász/ -, utána esti tagozaton elvégezte a gimnáziumot, majd letöltötte a teljes katonaidejét, és végül azzal a tudásanyagával, amit az említett körülmények között szerzett nekirugaszkodott az egyetemi fölvételnek, méghozzá nem is akármilyen szakon /magyar-latin!/. És mivel a fölvételi vizsgán nem csak a "szerzett" pontszám számít - ami egészen magas lenne - az útja továbbra is meglehetősen "göröngyös". /Nem érthetünk egyet a "kiskapu-elmélettel", de ha létezik, akkor az ilyenek számára kellene fönntartani.../! Ha valaki megérdemli, hogy az állam egyetemistaként igen jelentős összeget áldozzon rá, akkor ő azok közé tartozik. Még akkor is, ha az egészen kiemelkedő szóbeli vizsgával már nem lehet behozni az írásbeli vizsga - az előzmények alapján teljesen érthető - kisiklásait.

Korántsem szembeállításként, hanem inkább ezzel párhuzamosan emliteném azt a tényt, hogy a nyelvszakra jelentkezett pályázók között nagyon kevés olyan ember volt, aki még nem tudta az említett nyelvszaknak megfelelően nyelvterületen elmélyíteni tudását. Különösen érvényes ez azokra, akik megfeleltek a felvételi vizsgákon. Félreértés ne essék: én ezt nagyon örvendetes ténynek tartom. Azt viszont el kell ismernünk, hogy az előbbieken említett pályázóval legalábbis nem azonos "sulycsoportban" küzdenek. /Természetesen itt el kell vonatkoztatni a latin szak tényétől.../.

Ráadásul elgondolkodtatónak kell tartanunk azt, hogy a különböző forrásokból fakadó információszerzésnek még a tiz évvel ezelőtti időszakhoz képest is alaposan megnövekedett lehetőségeivel koránt sincs arányban az a tudásanyag, amellyel a fölvételre pályázók egy része - és sajnos a nagyobbik része - rendelkezik. Játsszunk el a továbbiakban a rendelkezésünkre álló adatokkal. Előljáróban meg kell emlitenünk, hogy az alábbiakban felhasznált



adatok csak a Szegeden felvételizett gárdára vonatkoznak, és nem tartoznak bele azok a pályázók, akiket más intézményből irányítottak ide. A JATE BTK felvételi keretszáma az 1975/75-ös tanévre 115 fő volt, melyből levonandó a 44 előfelvett hallgató. A maradék 71 helyre 479-en jelentkeztek: megközelítőleg tehát minden "hat és feledik" pályázót vettek föl. Legtöbben magyar-történelem szakra jelentkeztek - több mint félszázán -, de megközelíti ezt a mennyiséget a német-orosz szak is. Ezeknél a tuljelentkezés több mint hétszeres. Döbbenetes viszont az, hogy a JATE hiába fölveteliztette a latin-olasz, latin-angol, francia-olasz, német-olasz, magyar-olasz, francia-angol és német-francia szakra pályázókat, hiszen ezek fölvetelére keretet nem kapott, ilyenformán tehát a fölvetelizők csak egy jelentősebb "agytornán" vettek részt fölveteli vizsga címén. Így a fölveteli csucsbizottság nem egy esetben - más szakon is - viszonylag magas pontszámmal rendelkező pályázók elutasítására kényszerült.

Egyik felvételi tárgyból 142 db elégtelen dolgozat született, amelyből 23-an másik tárgyukat is elégtelenre írták meg, tehát ez utóbbiak már nem is szóbelizhettek. Az előbbi szám igen nagynak tűnik: a meg nem jelentek leszámításával a pályázók 31 %-a! Ezeknél - nagy többségükben vagy a pályaválasztással, vagy az önértékeléssel lehet valami hiba... Érdekes megemlíteni, hogy a "két nulla" dolgozatokat írók jelentős része is 10 ponttal indult... Önkéntelenül vetődik fel a kérdés, hogy vajon mire osztogatják a jelesek egy gimnáziumokban? Ha csak a tananyagcsökkentés által előírt törzsanyagra, az nagyon kevésnek tűnik... A tragikus az egészben az, hogy ezeknek a gyerekeknek jelentkezése lélektanilag indokolt, hiszen számszerűen is alátámasztottnak tűnik... De például ki támaszthatta alá - akár csak lélektanilag is - annak a hölgynek a pályázati kedvét, aki 1 /azaz egy/ db. hozott ponttal és ehhez illő hanyag eleganciával vágott neki a fölvetelinek, és a végén megelégedetten távozhatott, hiszen hozott pontszámát megháromszorozta?!!??



Meglepő az elégtelen írásbelik megoszlása: legtöbben magyarból és angolból irtak elégtelent, míg oroszból a jelentkezők számához viszonyítva egészen minimális az elégtelen dolgozatok száma.

Ugyanez vonatkozik a történelemre és a franciára is, míg németből ismét túl sok az elégtelen dolgozat. Ezzel kapcsolatban talán annyit kellene megjegyeznünk, hogy mind a Studium Generálét, mind pedig az egyetemi előkészítés más csatornáit sokkal jobban ki kellene használni, mint ahogy az eddig történt. A Természettudományi Kar ilyen vonatkozású eredményeitől még - úgy tűnik - nagyon messze áll a BTK.

Ha az ember a pályázók eredményeit nézi, természetesen a szakmai tudásanyag mellett figyelembe kell vennie a pályázók egyéb irányu tájékozottságát is. Elvileg az nem lehetne kérdés, hogy a fölvételiző tud-e olyan dolgokat, hogy pl. ki a magyar külügyminiszter, de kérdésnek kell lennie hiszen még bekerültek közül sem mindenki tudta. Néha botrányos tájékoztatlanság figyelhető meg politikai és művelődéspolitikai, illetve művészeti téren. Ugy hiszem nem jelent maximalizmust, ha egy pályázótól megkérdezik /magyar-történelem szakos!/, hogy mit tud Lukács Györgyről, - pedig ki fog derülni, hogy a válasz nem egy esetben csupán döbbszent hallgatás, vagy annak kategorikus kijelentése, hogy ezt a nevet még soha nem hallotta... Az is elvárható lenne talán, hogy legalábbis a történelem szakra pályázók ne úgy álljanak a térkép előtt, mintha egy szanszkrit nyelven megfejtendő keresztretjétnnyel kerülnének szembe. Azon fölült tehát, hogy a "törzssanyag-szemlélet" kissé rányomta a bélyegét a fölvételi anyagra, a pályázók egy része még azon a szinten is szakbarbár. Ismeretes, hogy az idén először középiskolai tanárok is helyet kaptak felvételi bizottságokban. Mindez érzésem szerint egyáltalában nem befolyásolta a vizsgabizottságok munkáját, hiszen ők maguk is nem egyszer döbbszenten hallgattak egy-egy "produktum" után. Ha most az ilyen kirivó példák további vizsgálatával foglalkoznák csak, akkor ismét torz lenne



a megrajzolt kép. Térjünk tehát rá arra, hogyan szerepeltek azok a pályázók, akiket úgy emlegetünk, hogy "fizikai dolgozók hátrányos helyzetből induló gyerekei". /Mint minden kategorizálás, természetesen ez is torzít, hiszen köztudott, hogy pl. a Studium Generálé-ra összeírt gyerekek közül aligha lehet mindenkit "hátrányos helyzetűnek" nevezni. Hogy ki kerül ebbe a kategóriába, az sok mindentől függ./

Ezeknek a gyerekeknek a szereplése azonban mindenképpen pozitív. A jelentkezett 479 pályázó közül 183 számíthatott ebbe a kategóriába. Közülük 62-en szerepeltek úgy, hogy a megfelelték közé kerültek, míg felvételt 37-en nyertek a felvételi csucsbizottság döntése alapján. Ezekhez az adatokhoz, úgy hiszem, nem szükséges kommentár. Egy megjegyzés azonban még ide kívánczik: az ti., hogy a felvételi bizottságokban dolgozó hallgatói megbízottak szerepe igen jelentős, és megalapozott részletes javaslataiknak valóban konkrét értéke van. Mindez akkor derült ki, amikor a csucsbizottságon a BTK állami és pártvezetése - ahol tehette - maximálisan figyelembe vette a KISZ javaslatait.

Periférikusan bár, de ide tartozhat a levelező oktatásra pályázók problémája is. Tekintettel arra, hogy oktatáspolitikánk irányelvei között nem kis sullyal szerepel a felnőttoktatás kérdése, úgy érezzük ezen a téren még jelentős feladatai vannak karunknak, hiszen most talán ez volt az egyik legproblémásabb terület.

Befejezésül még annyit, hogy ez az írás csupán néhány probléma felvetésre szorítkozott, és nyilván megoldást semmilyen itt fölvetett kérdésre nem adhat. Sőt az egyetem "mozgási területe" a jelzett hiányosságok forrásait sem fedheti. Néhány dologban - pl. Studium Generálé - viszont van bőven tennivalója. Mindent összevetve csak azt vizsgálhatta, hogy milyen alapokkal indul a magyar értelmiségi gárda egy töredéke, és arra utalhatott: Mit jelent ma "egyetemi polgárnak" lenni?